

УДК 339.923

М. М. Король,
д. е. н., доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин,
Ужгородський національний університет
ORCID ID: 0000-0003-4031-0858
А. В. Добош,
магістр, Ужгородський національний університет
ORCID ID: 0000-0001-6670-5028

DOI: 10.32702/2306-6806.2021.10.31

ВПЛИВ ІНВЕСТИЦІЙНО-КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МІЖНАРОДНИХ КРЕДИТНО- ФІНАНСОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

M. Korol,
Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor
of the Department of International Economic Affairs, Uzhhorod National University
A. Dobosh,
Master's student, Uzhhorod National University

THE INFLUENCE OF INVESTMENT AND CREDIT ACTIVITIES OF INTERNATIONAL
CREDIT AND FINANCIAL ORGANIZATIONS ON THE ECONOMY OF UKRAINE

У статті проаналізовано сучасний стан співпраці України з провідними міжнародними кредитно-фінансовими організаціями, особливу увагу приділено аналізу діяльності таким організаціям: Міжнародний валютний фонд, Європейський банк реконструкції та розвитку, Світовий банк, Міжнародний банк реконструкції та розвитку та Міжнародна асоціація розвитку. Проаналізовано структуру та динаміку фінансування проєктів міжнародних кредитно-фінансових організацій в Україні. Виокреслено переваги та проблеми у співпраці України та МВФ. Проаналізовано інвестиційно-кредитну діяльність МКФО в Україні. Розглянуто вплив інвестицій Європейського банку реконструкції та розвитку на соціально-економічний стан України. Зосереджено увагу на найактуальніших спільних проєктах Світового банку, МБРР, МАР та уряду України у фінансовій сфері. Наведено актуальні спільні інвестиційні проєкти України та провідних міжнародних кредитно-фінансових організацій.

The article analyzes the current state of Ukraine's cooperation with leading international credit and financial organizations, paying special attention to such organizations as the International Monetary Fund, the European Bank for Reconstruction and Development, the World Bank, the International Bank for Reconstruction and Development and the International Development Association. The article identifies the advantages and disadvantages of cooperation between Ukraine and the IMF. The investment and credit activity of IFRS in Ukraine is analyzed. The influence of IFRS on the economic development of the country is studied. Peculiarities of cooperation between Ukraine and the European Bank for Reconstruction and Development are revealed. The most topical joint projects of the World Bank and the Government of Ukraine are given. The most current IBRD and IDA projects in the financial sphere are presented. Financial cooperation with international institutions is a powerful source and effective tool for the development of the national economy. The resources of international financial institutions are used to implement programs aimed at market reform, ensuring the stability of the national currency, solving socio-economic problems, economic growth, financing the state budget deficit and balancing the balance of payments. But financial indebtedness to these institutions makes the country's economy vulnerable and dependent on foreign creditors. Now that Ukraine is in a state of crisis, the question of finding resources in the foreign market needs an urgent solution. The search for ways to expand Ukraine's international financial

cooperation becomes especially relevant, which is due to the need to provide the national economy with the necessary amount of financial resources due to lack of funds in the Ukrainian market. Now that Ukraine is in a state of crisis, the issue of finding resources in the foreign market needs an urgent solution. The search for ways to expand Ukraine's international financial cooperation becomes especially relevant, which is due to the need to provide the national economy with the necessary amount of financial resources due to lack of funds in the Ukrainian market.

Ключові слова: Міжнародні кредитно-фінансові організації, МВФ, ЄБРР, група Світового банку, МБРР, МФК, БАГІ, економіка України, інвестиції.

Keywords: International credit and financial organizations, IMF, EBRD, World Bank Group, IBRD, IFC, BAGI, Ukrainian economy, investments.

ВСТУП ТА ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Сучасний етап розвитку української економіки характеризується значним зростанням зовнішньо-економічних зв'язків з міжнародними кредитно-фінансовими організаціями. Недостатня кількість фінансових ресурсів спонукає Україну до більш активної та тісної співпраці з міжнародними кредитно-фінансовими організаціями. Важливу роль у розвитку соціально-економічного життя України відіграють МВФ, ЄБРР, Світовий банк та його організації, в особливості МБРР та МАР. Відповідно до наданих кредитів, МКФО висувають і відповідні умови, які є досить жорсткими, особливо вимоги МВФ, які часто спрямовані на проведення нових фундаментальних реформ направлених на покращення економічного стану України. Така співпраця спонукає уряд країни активно впроваджувати нові реформи для соціально-економічного балансу за допомогою кредитів МКФО. Таким чином, питання про вплив інвестиційно-кредитної діяльності міжнародних кредитно-фінансових організацій на Україну є важливим та актуальним.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблеми та перспективи розвитку, а також діяльність міжнародних кредитно-фінансових організацій знайшли своє відображення в роботах багатьох українських дослідників, серед яких Базилевич В.Д., Білорус О.Г., Боринець С.Я., Гальчинський А.С., Пешко А.В., Рязанова Н.С., Філіпенко А.С., Шнирковим О.І. та інші.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є аналіз інвестиційно-кредитної діяльності міжнародних кредитно-фінансових установ в Україні та визначення їх впливу на економічний розвиток країни.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ

З 1992 року Україна розпочала свою активну та плідну співпрацю з провідними міжнародними кредитно-фінансовими організаціями. Одними з найактивніших організацій, які співпрацюють з Україною стали: Міжнародний валютний фонд (МВФ), група Світового банку, Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), Європейським інвестиційним банком (ЄІБ), Європейське співтовариство з атомної енергії, Німецька кредитна установа для відбудови та інші.

Структура фінансування проєктів за кредитором, міжнародною кредитно-фінансовою організацією зображена на рисунку 1.

З рисунку 1 можна ствердно говорити про тісну взаємодію України з Міжнародним банком реконструкції та розвитку, Європейським банком реконструкції та розвитку та Європейським інвестиційним банком. Загалом на перераховані вище організації припадає 92,96% проєктів профінансованих міжнародними кредитно-фінансовими організаціями за весь час.

Не менш важливими залишаються такі організації, як Німецька кредитна установа для відбудови, Фонд чистих технологій та Північна екологічна фінансова організація, які теж носять свій вклад у соціально-економічний розвиток України.

Динаміку коштів наданих міжнародними кредитно-фінансовими організаціями можна побачити на рисунку 2.

З рисунку 2 можна побачити неоднорідну динаміку надходження фінансової допомоги для України. Так, за 2020 рік сума надходжень від Міжнародного банку реконструкції та розвитку збільшилась в порівнянні з 2019 роком на +384,3 млн дол. США, але у порівнянні за період січня — вересня 2021 роком сума різко зменшилась до 8,07 млн дол. США. Причиною такого коливання стали наслідки розповсюдження пандемії вірусу COVID-19, адже більшість проєктів 2020 року було направлено саме на підвищення ефективності надання медичних послуг та покращення матеріально-технічної бази лікарень.

Варто звернути увагу на Європейський банк реконструкції та

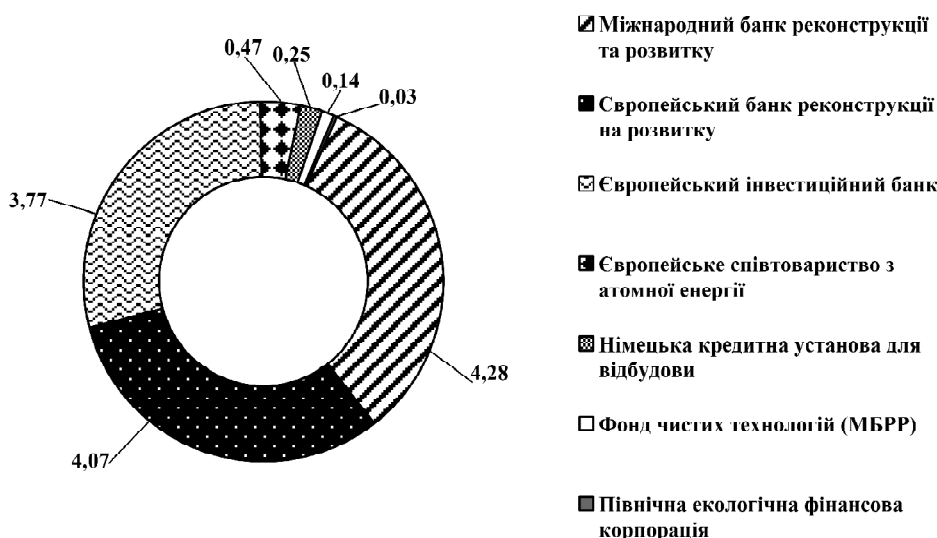

Рис. 1. Структура фінансування проєктів за кредитором за період 1993—2021 рр., млрд дол. США

Джерело: складено авторами на основі [1].

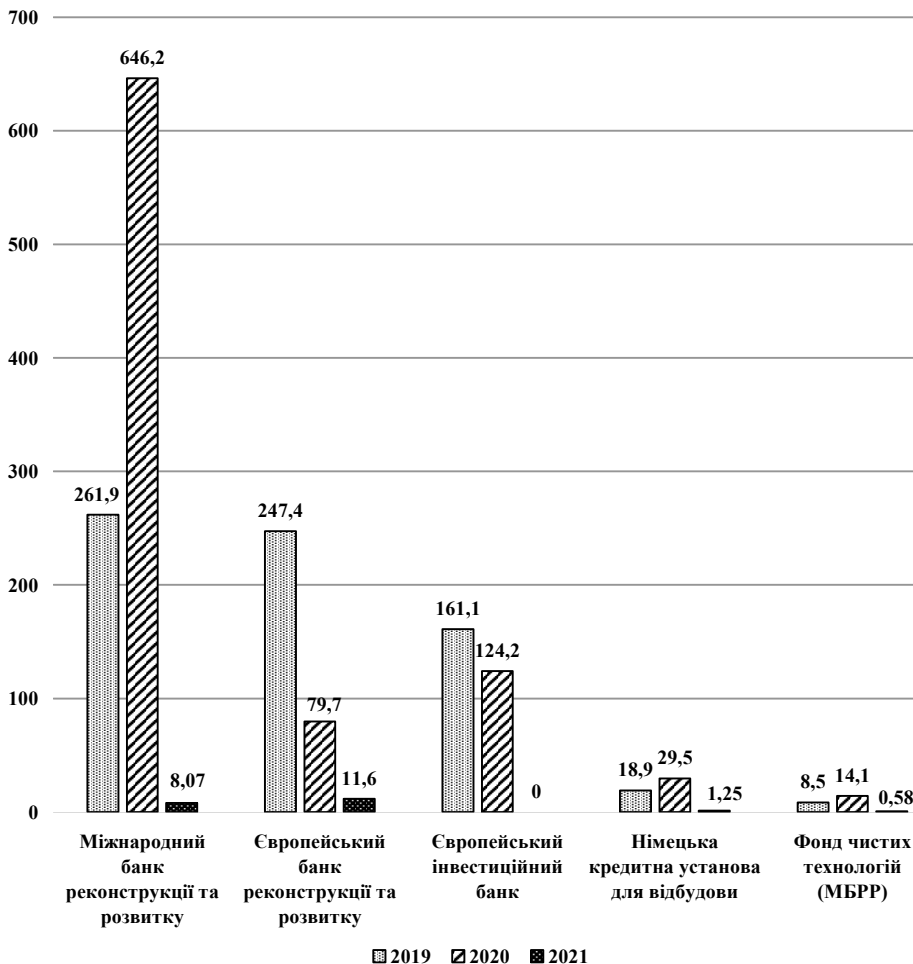

Рис. 2. Динаміка коштів наданих МКФО для України за 2018–2021 рр., млн дол. США

Джерело: складено авторами на основі [1].

розвитку, який протягом останніх трьох років зменшував надходження фінансової допомоги Україні. Так, за 2019–2020 роки сума зменшилась з 247,4 млн дол. США до 79,7 млн дол. США. Спад продовжується і в 2021 році, сума надходжень у порівнянні з 2020 роком зменшилась на -68,1 млн дол. США. Причиною такого спаду стало завершення більшості інфраструктурних проєктів на те-

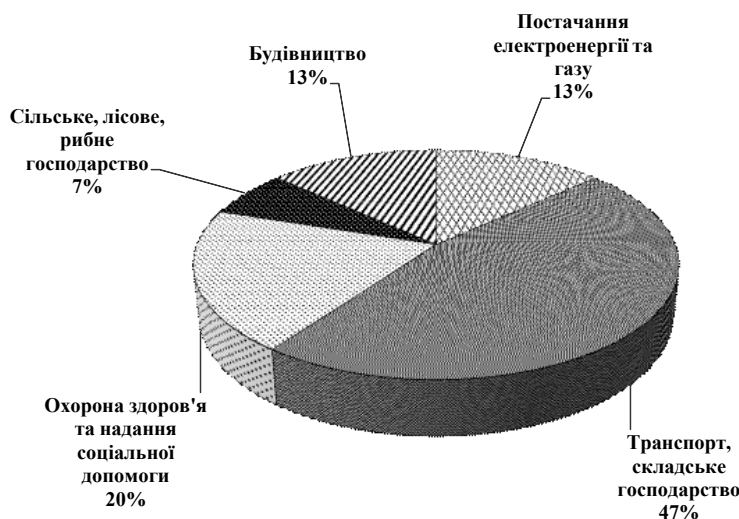

Рис. 3. Структура фінансування проєктів, підписаних з 2019 по 2021 рр. за галуззю реалізації

Джерело: складено авторами на основі [1].

риторії України та підписання нових угод про надання субвенцій.

Щодо Європейського інвестиційного банку, то він надав грошову підтримку Україні в 2019 році, у розмірі 161,1 млн дол. США. Нажаль, фінансування ЄІБ у 2020 році зменшилось на 36,9 млн дол. США. Щодо Німецької кредитної установи для відбудови та Фонду чистих технологій, можна побачити зростання суми грошових надходжень за 2020 рік у порівнянні з 2019 роком. Таке коливання в інвестиціях перерахованих вище організацій спричинене

Загалом, з рисунка 2 можна спостерігати зменшення фінансової підтримки більшості міжнародних кредитно-фінансових організацій у 2020–2021 роках. Причиною такого спаду стали економічні наслідки від пандемії вірусу COVID-19 та нестабільність політичної ситуації в Україні та країн-партнерів.

Дотепер за весь період становлення та розвитку незалежної України МКФО реалізували понад 500 проєктів, обсяг фінансових вкладень за якими досяг близько 13 млрд дол. США. Найчастіше залучають інвестиції в галузі транспорту, охорони здоров'я, будівництва та постачання електроенергії (рис. 3).

Протягом 2019–2020 років було підписано 7 угод у галузі транспорту та складського господарства загальною вартістю 2,8 млрд євро. Також підписано 3 угоди в галузі охорони здоров'я та по 2 угоди в галузях будівництва та постачання електроенергії та газу.

Не менш важливою організацією, з якою співпрацює Україна є Міжнародний валютний фонд МВФ. Україна стала членом фонду відповідно до Закону України "Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій" від 3 червня 1992 року [2].

З 2014–2020 рр. завдяки трьом програмам МВФ: Stand-by, а також Механізму Розширеного Фінансування (EFF), Україна залучила фінансову підтримку від МВФ у розмірі 16,61 млрд дол. США (11,65 млрд ЄПЗ). Основні цілі співробітництва України та МВФ полягають у проведенні структурних реформ та створенні підґрунтя для сталого економічного зростання країни. Також співпраця з Міжнародним валютним фондом на сучасному етапі відкриває можливості для залучення фінансування від інших міжнародних кредитно-фінансових установ та урядів інших держав, у тому числі США, ЄС, Німеччини, Канади, Японії тощо [3].

Звичайно, як і будь-яке явище, кредитування МВФ має як позитивні, так і негативні наслідки. Серед позитивних наслідків впливу МВФ на для України можна виділити такі:

— Для отримання кожного наступного траншу від фонду, Україна повинна виконати ряд певних вимог, серед яких впровадження реформ.

— Завдяки активному залученню фінансової допомоги МВФ НБУ має змогу сформувати золото-валютні резерви.

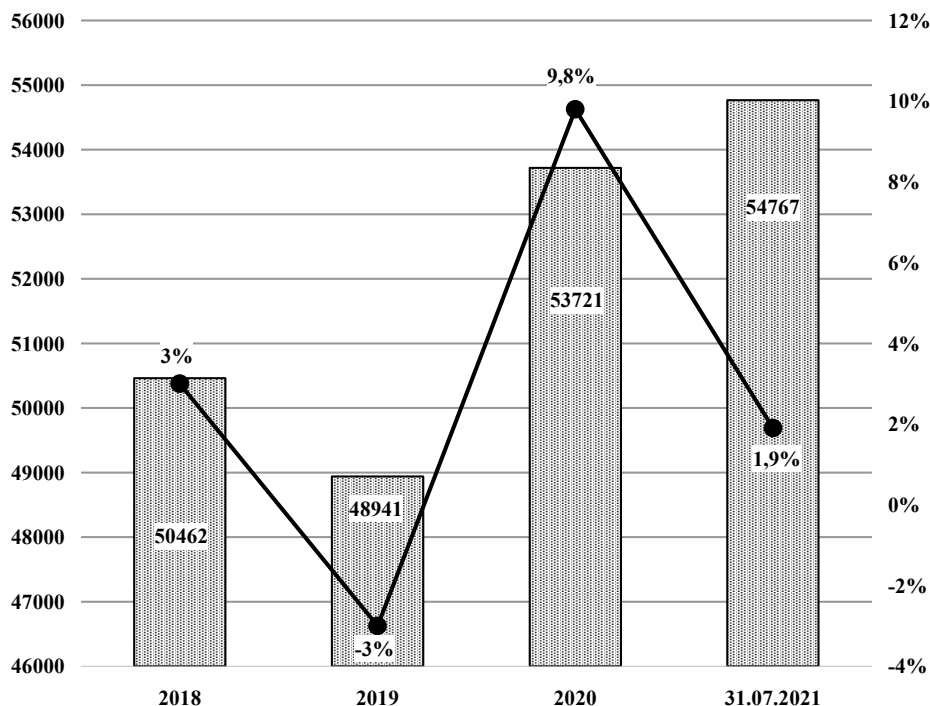

Рис. 4. Динаміка зовнішнього державного боргу України 2018 — 31.07.2021 рр. млн дол. США

Джерело: складено авторами на основі [4].

— Щорічний звіт про стан економіки України за всіма вимогами МВФ.

— Впровадження антикорупційного закону та створення Антикорупційного бюро за сприяння МВФ.

Серед негативних чинників впливу МВФ на економіку України можна виділити:

— Стрімке зростання зовнішнього боргу України (рис.4).

— Зростання соціального невдоволення через пенсійну реформу та підвищення вартості комунальних платежів.

З рисунку 4 видно, що зменшився обсяг зовнішнього державного боргу за 2019 рік у порівнянні з 2018 роком, на -3%, тобто на суму -1521 млн дол. США. Але вже у 2020 році зовнішній державний борг зростає на +9,8%, та складає 53721 млн дол. США. Така ж ситуація продовжується і в 2021 році, державний борг зростає ще на 1,9% в порівнянні з попереднім роком це на 1046 млн дол. США більше.

Європейський банк реконструкції та розвитку було створено у 1991 році. На сьогодні членами Банку є 69 країн. Україна є членом ЄБРР з 13.08.1992 [5]. ЄБРР є одним із найбільших інвесторів України. Станом на кінець серпня 2021 року загальний обсяг інвестицій для України становив 15 319 млн євро, завдяки яким профінансовано 505 проектів. Протягом цього року затверджено 3 проекти та видано кошти на ще на 6 інвестиційних проектів. Найпопулярнішими секторами в які інвестував банк стали: транспорт, агробізнес, телекомунікації та фінансова сфера. На рисунку 5 можна побачити кількість та вартість профінансованих проектів з 2017 по 2021 роки.

З рисунку 5 спостерігаємо нерівномірну динаміку фінансування проектів ЄБРР. Можна побачити, що протягом 2017 року було профінансовано 27 проектів загальною вартістю 740 млн євро. У 2018 році сума фінансування проектів скоротилась, попри те, що профінансованих проектів стало більше. Через рік суми інвестицій та кіль-

кість проектів зросли в рази, так у 2019 році залучено 1125 млн євро для фінансування 51 проекту.

Протягом всього часу членства України у Європейському банку реконструкції та розвитку вона докладає всі зусилля для налагодження ефективної співпраці з таким потужним фінансовим джерелом. Нині реалізована значна кількість проектів в усіх соціально-економічних сферах життя.

Ще однією важливою не менш важливою міжнародною кредитно-фінансовою організацією з якою Україна співпрацює є група Світового Банку. Вона складається з 5-ти організацій: Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР), Міжнародна асоціація розвитку (МАР), Багатостороння агенція з гарантій інвестицій (БАГІ), Міжнародна фінансова корпорація (МФК) та Міжнародний центр з урегулювання інвестиційних спорів (МЦУІС).

З 1992 року Україна почала свою співпрацю зі Світовим банком після підписання угоди Україна стала 167-м членом банку та затвердила 58 позик загальною вартістю 12,83 млрд дол. США, з яких було отримано

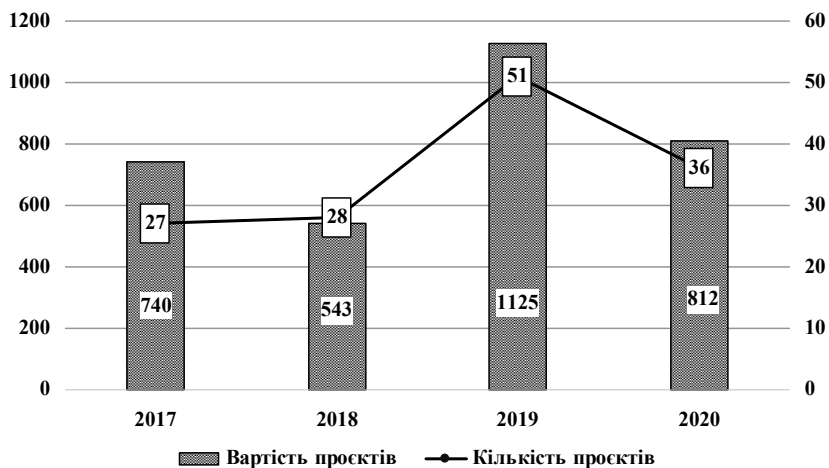

Рис. 5. Кількість та вартість профінансованих проектів ЄБРР в Україні за період 2017—2020 рр., млн євро

Джерело: складено авторами на основі [6].

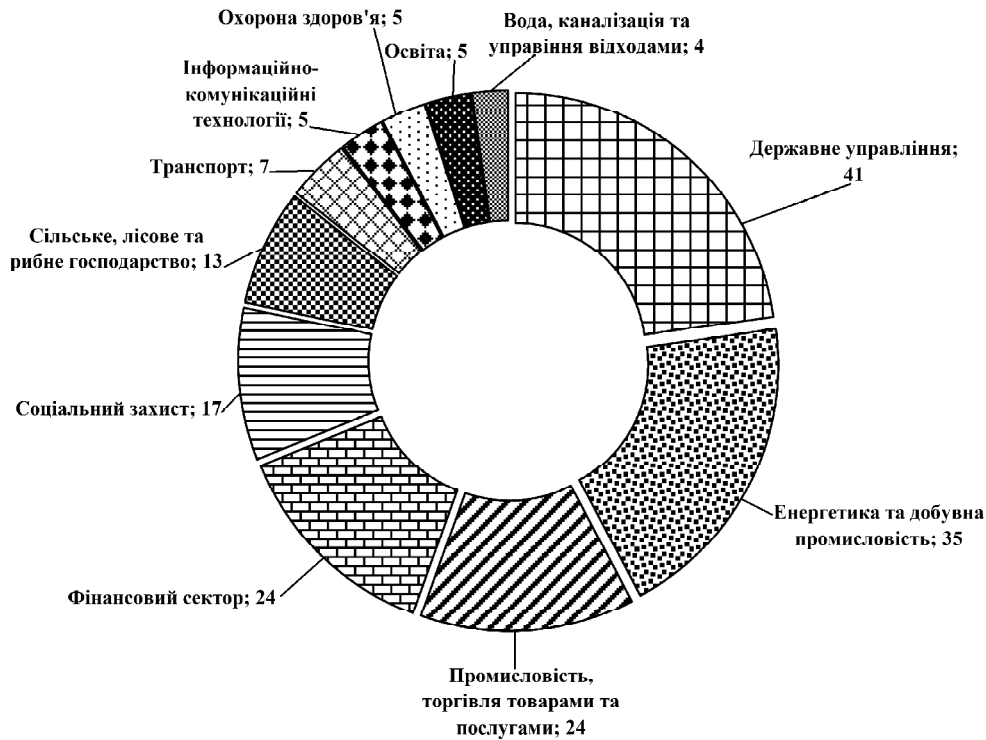

Рис. 6. Загальна кількість активних та закритих проектів України та Світового банку

Джерело: складено авторами на основі [7].

мано 9,6 млрд дол. США. В подальшому більшість позик наданих Світовим банком були спрямовані на підтримку державного бюджету, здійснення структурних реформ, реалізації довгострокових інвестиційних проектів, розвиток пріоритетних соціально-економічних проектів (рис. 6).

З цього рисунку можна побачити, що більшість інвестиційних проектів Світового банку в Україні направлені на розвиток соціально-економічної сфери. Найбільшу кількість проектів можна спостерігати в сфері державного управління та видобувної, енергетичної промисловості по 41 та 35 проектів відповідно. Велику кількість фінансової та технічної допомоги залучили фінансовий сектор та сектор соціального захисту — 24 інвестиційні проекти. Трохи менше проектів спостерігається в сфері транспорту, інформаційно-комунікаційних технологій та охороні здоров'я. За роки співпраці Світовий банк надав Україні позик в загальному розмірі 15, 19 млрд дол. США, в рамках 93 активних та завершених проектів.

Станом на вересень 2021 року в стадії реалізації перебувають 13 активних інвестиційних проектів та 2 системні проекти загальною вартістю 3 627,53 млн дол. США [8]. Протягом останніх 9 місяців 2021 року на території України затверджено 5 проектів Світового банку, два з яких направлені на боротьбу з пандемією COVID-19. Інші проекти направлені на підтримку управління державними фінансами, підвищення стійкості електроенергетичних систем та покращення вищої освіти в Україні.

Одним із найактуальніших інвестиційних проектів Світового банку став проект "Serving People, Improving Health" (Служіння людям, поліпшення здоров'я). Це один із найбільших проектів Світового банку у сфері охорони здоров'я, загальний обсяг інвестицій якого становить 350 млн дол. США. Зараз проект активно реалізується на території Європи та Центральної Азії. Для подальшої боротьби з пандемією COVID-19 та підтримкою реформ у секторі охорони здоров'я в Україні Банк 27 квітня 2020 року затвердив додаткове фінансування загальною вартістю

215 млн дол. США. Надане, додаткове фінансування допоможе відновити до 40 відділень швидкої допомоги та кардіо-відділень, що дасть можливість українським медикам надавати складні та сучасні медичні послуги.

Також проектом виділено кошти для швидкого реагування на надзвичайні ситуації спричинені COVID-19 у розмірі 35 млн дол. США. Виділені кошти будуть спрямовані на закупівлю необхідного устаткування для швидкого реагування країни на кризу, підготовки медичного персоналу, відшкодування втрат медичних працівників, які в процесі роботи захворіли COVID-19 та підтримку передачі важливої інформації в маси.

Загалом проект "Serving People, Improving Health" (Служіння людям, поліпшення здоров'я) спрямований на підтримку реформ у сфері охорони здоров'я: ремонт лікарень, відділень невідкладної швидкої допомоги, сільських амбулаторій, придбання сучасного високотехнологічного устаткування та покращення якості надання медичних послуг в Україні. Під час реалізації проекту очікуються покращення у наданні медичних послуг, як первинної допомоги, так і вторинній профілактиці, виявлення на ранніх стадіях розвитку та ефективному лікуванні серцево-судинних захворюваннях, раку та COVID-19 [9].

Уряд України спільно з Національним банком України співпрацює з МБРР у рамках системних проектів направлених на підтримку державного бюджету з метою реалізації структурних реформ. Таким чином, НБУ є безпосереднім учасником підготовки та впровадження інвестиційних проектів МБРР в Україні, які направлені на розвиток фінансового сектору.

У червні 2020 року, після виконання всіх попередніх заходів, Рада Директорів Світового банку схвалила для України проект МБРР "Позика на політику розвитку у сфері економічного відновлення" (Economic Recovery Development Policy Loan — ER DPL), загальний обсяг позики становить 700 млн дол. США. Вказана вище позика буде розділена на два транші по 350 млн дол. США.

Національний банк України вже успішно виконав всі попередні заходи з реформ у фінансовому секторі передбачені проектом "Позика на політику розвитку у сфері економічного відновлення" [10].

Співпраця України та МБРР не закінчується лише на фінансовому секторі. У 2020 році банк розпочав роботу над 5-ма інвестиційними проектами включно з вище згаданою позикою ER DPL. На початку 2021 року на стадії реалізації перебувають 12 спільних проектів МБРР та України загальною вартістю 3 093,04 млн дол. США, з яких 11 інвестиційних та 1 системний проект. Крім вище вказаних проектів банк також продовжує фінансувати 4 інші великі проекти направлені на технічну допомогу Україні в різних сферах соціально-економічного життя.

На початок 2021 року активний інвестиційний портфель МФК включає 23 інвестиційні проекти загальною вартістю 773,4 млн дол. США та 13 проектів з надання консультативних послуг МФК на суму майже 50 млн дол. США у сфері виробництва, фінансів, сільського господарства та інфраструктури. Також не менш важливим партнером України є Багатостороннє агентство з гарантування інвестицій (БАГІ), яке має 9 проектів з гарантування інвестицій на теренах країни загальним обсягом покриття ризиків у 600 млн дол. США.

Інвестиційні проекти Світового банку зосереджені на покращенні основних державних послуг, якот: охорона здоров'я, громадська інфраструктура соціального захисту, централізоване теплопостачання, громадська інфраструктура та національні дороги. Банк також підтримує Україну шляхом надання політичних консультацій та технічної допомоги щодо формування та впровадження комплексних структурних реформ.

ВИСНОВКИ

Отже, з усього вище згаданого можна зробити висновки, що міжнародні кредитно-фінансові організації сприяють розвитку фінансової системи, поліпшенні державних послуг, бізнес-клімату для розблокування економічного потенціалу України. Попри значні позитивні сторони співпраці все ж є багато негативних наслідків, які несе з собою дана співпраця, це і зростання державного боргу, і блокування свободи дій держави-позичальниці в економічній політиці, а також підрив економічної стабільності національної економіки. Всі проблеми, які зумовлює співпраця з МВФ можна об'єднати одним словом — залежність. Тому при залучення все нових і нових міжнародних кредитів від МВФ потрібно проявляти неабияку обережність, щоб не залишитися ні з чим. Україні вкрай необхідно звернути увагу на стан економіки та ситуації, яка склалася в соціальній сфері. Також не потрібно забувати, що доки Україна знаходиться залежною від кредитування міжнародних кредитно-фінансових організацій, доти існуватимуть загрози фінансовій безпеці держави, значно зростає державний борг та загроза суверенітету держави.

Література:

1. Міністерство фінансів України. Реєстр проектів МФО. URL: <https://proifi.gov.ua/projects?page=1> (дата звернення: 23.09.2021).
2. Міністерство закордонних справ України. Співробітництво України з міжнародними фінансовими інституціями. Міжнародний валютний фонд. URL: <https://mfa.gov.ua/mizhnarodni-vidnosini/spivrobotnictvo-ukrayini-z-mizhnarodnimi-finansovimi-instituciyami> (дата звернення: 23.09.2021).
3. Міністерство фінансів України. Міжнародний валютний фонд. URL: <https://mof.gov.ua/uk/mvf> (дата звернення: 23.09.2021).

4. Мінфін. Зовнішній державний борг України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/foreign/> (дата звернення: 23.09.2021).

5. Міністерство фінансів України. Європейський банк реконструкції та розвитку. URL: <https://mof.gov.ua/uk/ebrr> (дата звернення: 23.09.2021).

6. European Bank for Reconstruction and Development. Ukraine data. URL: <https://www.ebrd.com/where-we-are/ukraine/data.html> (дата звернення: 24.09.2021).

7. The World Bank Group. Project locations. Ukraine Overview. URL: <https://maps.worldbank.org/locations> (дата звернення: 24.09.2021).

8. Міністерство фінансів України. Світовий банк. URL: <https://mof.gov.ua/uk/svitovij-bank> (дата звернення: 24.09.2021).

9. The World Bank Group. Project Spotlight. Serving People, Improving Health Amid the COVID 19 Pandemic. URL: <https://www.worldbank.org/en/country/ukraine/overview#4> (дата звернення: 24.09.2021).

10. Національний банк України. Співпраця з міжнародними фінансовими організаціями. Світовий банк. URL: <https://bank.gov.ua/ua/about/international/financial-institutions#section-2> (дата звернення: 24.09.2021).

References:

1. Ministry of Finance of Ukraine (2021), "Registration of projects of IFO", Ministerstvo finansiv Ukrainy, "Rejestr projektiv MFO", available at: <https://proifi.gov.ua/projects?page=1> (accessed 23 September 2021).
2. Ministry of Foreign Affairs of Ukraine (2020), "Cooperation of Ukraine with international financial institutions. IMF", Ministerstvo zakordonnykh sprav Ukrainy, "Spivrobotnytvo Ukrainy z mizhnarodnymy finansovymy instytuciyamy. Mizhnarodnyj valjutnyj fond", available at: <https://mfa.gov.ua/mizhnarodni-vidnosini/spivrobotnictvo-ukrayini-z-mizhnarodnimi-finansovimi-instituciyami> (accessed 23 September 2021).
3. Ministry of Finance of Ukraine (2020), "IMF", Ministerstvo finansiv Ukrainy, "Mizhnarodnyj valjutnyj fond", available at: <https://mof.gov.ua/uk/mvf> (accessed 23 September 2021).
4. Minfin (2021), "Ukraine's external public debt", Minfin, "Zovnishnij derzhavnyj borh Ukrainy", available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/foreign/> (accessed 23 September 2021).
5. Ministry of Finance of Ukraine (2020), "European Bank for Reconstruction and Development", Ministerstvo finansiv Ukrainy, "Jevropejskyj bank rekonstrukciji ta rozvytku", available at: <https://mof.gov.ua/uk/ebrr> (accessed 23 September 2021).
6. European Bank for Reconstruction and Development (2021), "Ukraine data", available at: <https://www.ebrd.com/where-we-are/ukraine/data.html> (accessed 24 September 2021).
7. The World Bank Group. Project locations (2021), "Ukraine Overview" available at: <https://maps.worldbank.org/locations> (accessed 24 September 2021).
8. Ministry of Finance of Ukraine (2021), "The World Bank", Ministerstvo finansiv Ukrainy, "Svitovij bank", available at: <https://mof.gov.ua/uk/svitovij-bank> (accessed 24 September 2021).
9. The World Bank Group (2021), "Project Spotlight. Serving People, Improving Health Amid the COVID 19 Pandemic", available at: <https://www.worldbank.org/en/country/ukraine/overview#4> (accessed 24 September 2021).
10. National Bank of Ukraine (2021), "Cooperation with international financial organizations. The World Bank", Nacionalnyj bank Ukrainy, "Spivpracija z mizhnarodnymy finansovymy orghanizacijamy. Svitovij bank", available at: <https://bank.gov.ua/ua/about/international/financial-institutions#section-2> (accessed 24 September 2021).

Стаття надійшла до редакції 28.09.2021 р.